

The Impact of Good Urban Governance Components on Achieving Sustainable Development (Case Study: District 2 of Tehran Metropolis)

Mojtaba Jalalvand

Ph.D. Student, Department of Geography and Urban Planning, IsI.C., Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

Hamidreza Joodaki ¹

Department of Geography and Urban Planning, IsI.C., Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

Azadeh Arbabi Sabzevari

Department of Geography and Urban Planning, IsI.C., Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

Maryam Rostam Pisheh

Department of Architecture, IsI.C., Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

Abstract

The rapid growth of urbanization has highlighted the need for good urban governance to address environmental and social challenges. Good urban governance, characterized by components such as accountability, effectiveness, responsiveness, transparency, and participation, is considered a cornerstone for sustainable development. District 2 of Tehran, due to its unique features, provides an appropriate context to examine the impact of good urban governance on sustainable development. The aim of this research is to investigate the effect of components of good urban governance on achieving sustainable development in District 2 of Tehran. The research method of this study is applied-developmental in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of methodology. Data were collected through a standardized questionnaire with a five-point Likert scale from 384 randomly selected residents of District 2. Analysis was performed using SPSS software and statistical techniques such as Pearson correlation and regression. The findings showed that good urban governance, with a mean of 3.5839, and sustainable development, with a mean of 3.6640, are both above the average level. A positive and significant correlation was observed between the components and sustainable development: accountability (0.702), effectiveness (0.689), responsiveness (0.630), transparency (0.588), and participation (0.526), with accountability having the greatest impact. The results confirmed that good urban governance strengthens sustainable development. It is recommended to enhance sustainability by improving service quality, transparency, and civic participation.

Keywords: Good Urban Governance, Sustainable Development, District 2 of Tehran Metropolis, Urban Management

---

¹.Corresponding Author

Extended abstract

Introduction

The swift pace of global urbanization has imposed considerable strain on city systems and emphasized the demand for effective governance frameworks to handle the complexities of modern urban life. At present, more than half of the world's population lives in cities, and forecasts suggest that this share will increase to nearly 66 percent by 2050. This demographic shift makes the adoption of sustainable urban management strategies increasingly urgent in order to address environmental degradation, social inequality, and infrastructure pressures. Tehran, the capital of Iran and a rapidly growing metropolis, faces challenges such as air pollution, socio-economic disparities, and heavy demand on its urban infrastructure. These issues underline the necessity of innovative governance approaches to enhance resilience and sustainability in urban environments. District 2 of Tehran, with a population of 701,303 people across 239,992 households and a density of 127 persons per hectare, represents a significant case study. Covering 6,959 hectares, the district includes diverse geographical features ranging from the dry plains of the south to the temperate northern foothills near the Alborz Mountains, along with vast vacant lands, a strong transport network, and the presence of numerous governmental institutions. This diversity makes District 2 a small-scale model of Tehran's urban landscape and provides a suitable setting to explore the relationship between good urban governance and sustainable development. Good governance is framed by five main principles—responsibility, effectiveness, accountability, transparency, and participation—which ensure efficient administration, fair distribution of resources, and inclusive decision-making. Sustainable development, likewise, emphasizes a balance among economic growth, social equity, and environmental protection to meet current needs without jeopardizing the ability of future generations to do the same. This study examines the influence of these governance principles on sustainable development in District 2 of Tehran and tests two hypotheses: (1) that a significant relationship exists between good urban governance and sustainable development, and (2) that responsibility, effectiveness, and accountability exert stronger effects.

Data and Method

This research adopts an applied-developmental approach with a descriptive-analytical methodology to assess the effect of good urban governance on sustainable development in District 2 of Tehran. Geographically, the district is bounded by the Alborz Mountains to the north, Azadi Street to the south, Chamran Highway to the east, and Ashrafi Esfahani Highway to the west. It consists of 9 administrative areas and 21 neighborhoods, providing diverse social and physical contexts. The statistical population of this study comprised the residents and workforce of District 2, from which a sample of 384 participants was determined using Cochran's formula and selected through random sampling. Data collection was carried out using a structured questionnaire designed on a 5-point Likert scale (1 = strongly disagree, 5 = strongly agree) to measure participants' perceptions of the five governance principles and their influence on sustainable development. The validity of the questionnaire was verified through expert evaluation, while its reliability was confirmed with a Cronbach's alpha value of 0.85. To enrich the quantitative findings, field observations were also conducted, adding contextual depth to the analysis. Data were analyzed using SPSS version 26, employing descriptive statistics (mean and standard deviation) as well as inferential techniques including the Kolmogorov–Smirnov test for normality, Pearson's correlation, and linear regression models to provide a precise assessment of the relationship between governance and sustainability.

Results and Discussion

The analysis of responses from 384 participants in District 2 provides strong evidence of the significant role of urban good governance in advancing sustainable development. Descriptive statistics reflected generally positive perceptions: good governance scored an average of 3.58 (SD = 0.78978, range = 1.40–5.00), while sustainable development reached an average of 3.6640 (SD = 0.79133, range = 1.40–5.00). Both values exceeded the neutral midpoint of 3.00 on the Likert scale. Tests of data normality yielded significance levels of 0.059 for governance and 0.077 for sustainability ($p > 0.05$), confirming the suitability of the dataset for parametric analyses. Pearson's correlation indicated positive and significant associations between each governance principle and sustainable development ($p < 0.001$): responsibility ($r = 0.702$, $R^2 = 0.493$), effectiveness ($r = 0.689$, $R^2 = 0.301$), accountability ($r = 0.630$, $R^2 = 0.281$), transparency ($r = 0.588$, $R^2 = 0.231$), and participation ($r = 0.526$, $R^2 = 0.159$). Among these, responsibility and effectiveness were the most influential, explaining 58.1% and 30.1% of the variance in sustainability, respectively. Accountability (28.1%), transparency (23.1%), and participation (15.9%) followed in order of impact. Regression models further supported these findings, with p-values below 0.001 and standard errors ranging from 0.592 to 0.725, demonstrating strong predictive accuracy. The results are consistent with prior research, including Khajouei Nia (2023) and Malashahi & Maleki Moghadam (2025), which underline the centrality of governance in addressing urban challenges. Responsibility and effectiveness emphasize the need for reliable service delivery, while accountability and transparency reinforce public trust. The relatively weaker effect of participation highlights barriers such as limited opportunities for civic engagement, a pattern echoed in comparable urban settings. Compared with other districts of Tehran, District 2 performs better on governance indicators but lags in civic participation, pointing to areas requiring improvement. The local focus and methodological rigor of this study set it apart from earlier works with less conclusive outcomes.

Conclusion

The study establishes that effective urban governance plays a decisive role in strengthening sustainable development in Tehran's District 2. Among the governance principles, responsibility ($r = 0.702$) and effectiveness ($r = 0.689$) emerged as the strongest predictors, followed by accountability ($r = 0.630$) and transparency ($r = 0.588$), thereby validating both research hypotheses. Although participation ($r = 0.526$) was statistically significant, it appeared less impactful and requires greater reinforcement. The results underscore the importance of governance mechanisms in advancing sustainable urban growth. In practical terms, municipal authorities in District 2 should concentrate on improving service delivery, adopting digital tools to foster transparency, and creating local councils to expand citizen engagement. Such initiatives can consolidate existing strengths in governance while addressing weaknesses in participation. From a theoretical standpoint, this research contributes to the literature on urban governance by supplying context-specific empirical evidence and proposing a framework that can be applied in other metropolitan settings. Future studies could extend this work by tracking long-term changes, examining qualitative perceptions, or conducting cross-district comparisons within Tehran to generate a deeper understanding of the governance–sustainability nexus.

References

- 1) Aghajeri, S., & Aghaei Jobani, M. (2024). Social identity and its effects on the threat to social cohesion in urban neighborhoods: A case study of Bandar Mahshahr. *Journal of New Ideas in the Geographical Sciences*, 4(1), 30-45 (In Persian)
- 2) Baradaran Khaniyan, Z., Azari, Z., & Asgarpoor, H. (2024). Examining the indicators of good urban governance with an emphasis on smart city initiatives: A case study of the metropolitan area of Tabriz. *Journal of Geography and Development*, 22(75), 193-219 (In Persian)
- 3) Papeli Yazdi, M. H., & Rajabi Sanajardi, H. (2003). *Theories of cities and their surroundings* (1st ed.). SAMT Publications, Tehran (In Persian)
- 4) Pakdel, A., Khadem-Hosseini, A., Saberi, H., & Mahkoyi, H. (2025). Evaluation of development indicators in region 9 of Isfahan from the perspective of experts. *Journal of New Ideas in the Geographical Sciences*, 3(9), 30-45 (In Persian)
- 5) Khamjani, S., Sarvar, R., Amirizadi, T., & Arbab Sabzevari, A. (2022). A comparative analysis of good urban governance: A case study of districts 2 and 10 in Tehran. *Geography Quarterly Journal (Iranian Geographical Association)*, 20(72), 79-94 (In Persian)
- 6) Khajavinia, L. (2023). The role of urban services management in neighborhoods of metropolitan cities: A case study of district 2 in Ahvaz. *Journal of New Ideas in the Geographical Sciences*, 1(1), 69-86 (In Persian)
- 7) Shahabadi, A., & Jameh Bozorgi, A. (2013). The theory of good governance from the perspective of Nahj al-Balagha. *Journal of Nahj al-Balagha Studies*, 1(2), 1-17 (In Persian)
- 8) Salehi, M., Salari, H., & Imani, A. (2022). Examining the principles and perspectives of good urban governance for achieving sustainable urban development. *Geography and Human Relations Quarterly*, 5(1), 237-254 (In Persian)
- 9) Qasemi, A., Alavian, M., Lotfi, S., & Rahmani, M. (2021). Analyzing the themes of good urban governance in the development programs of the Islamic Republic of Iran. *Strategic Studies of Social Issues Quarterly*, 10(3), 117-141 (In Persian)
- 10) Ghazi Tabatabai, M., Nasrati, R., & Kazemi, A. (2012). Evaluating the theoretical model of good governance in explaining human development status. *Local Development Journal (Rural-Urban)*, 4(1), 39-52 (In Persian)
- 11) Ghiravani, Q., Montazeri, M., & Zahedi, S. S. (2024). Proposing a model for factors influencing smart governance in the country. *Value Creation in Business Management Quarterly*, 4(1), 279-301 (In Persian)
- 12) Karim, M. H., & Arbab Afzali, M. (2018). *The role of good governance and administrative divisions in balanced and sustainable development*. National Conference on Sustainable Progress: Approach through History, Culture, and Civilization of Dar-al-Wilaya Sistan, Zahedan (In Persian)
- 13) Golchini, S., Moradi, S., & Khazarnazhad, P. (2017). Examining good urban governance within the framework of urban management systems: A case study of the city of Sanandaj. *Environmental Planning Journal*, 14(52), 45-64 (In Persian)
- 14) Iranian Statistical Center. (2021). *Iranian census of population and housing*. Iranian Statistical Center, Tehran (In Persian)
- 15) Ma'roofnezhad, A. (2025). Survey of disabled community opinions on the accessibility of office entrances: A case study of Rood Zard Mashin City. *Journal of New Ideas in the Geographical Sciences*, 3(9), 30-45. (In Persian)
- 16) Molashahi, H., & Maleki Moghadam, M. I. (2025). Identifying neighborhood issues with a neighborhood-based planning approach: A case study of neighborhood 49 in district 2 of Zahedan. *Journal of New Ideas in the Geographical Sciences*, 3(7), 39-64 (In Persian)
- 17) Molaei, Y., & Amin-Mansour, J. (2019). National sustainable development strategy: Challenges and opportunities. *Political Science Quarterly*, 49(3), 837-862 (In Persian)

Received: 15/08/2025

Accepted: 25/10/2025

- 18) Mehrgan, M. (2024). Old city, modern life: A case study of Dezful city. *Journal of New Ideas in the Geographical Sciences*, 4(1), 46-60 (In Persian)
- 19) Nadery, M. M. (2011). Good governance: An introduction and a brief critique. *Islam and Management Studies Journal*, 1(1), 69-94 (In Persian)
- 20) Hashemi, S. A., Rah-Najat, M., Sharifzadeh, F., & Saadi, M. R. (2020). The relationship between good governance and smart cities: A case study of Tehran. *Social-Cultural Strategy Quarterly*, 9(34), 67-90 (In Persian)
- 21) Boța-Avram, C., Groșanu, A., Răchișan, P. R., & Gavriletea, M. D. (2018). The bidirectional causality between country-level governance, economic growth and sustainable development: A cross-country data analysis. *Sustainability*, 10(2), 502.
- 22) Brundtland, G. H., Khalid, M., Agnelli, S., Al-Athel, S., & Chidzero, B. (1987). *Our common future*. United Nations. Relatório Brundtland.
- 23) De Guimarães, J. C. F., Severo, E. A., Júnior, L. A. F., Da Costa, W. P. L. B., & Salmoria, F. T. (2020). Governance and quality of life in smart cities: Towards sustainable development goals. *Journal of Cleaner Production*, 253, 119926.
- 24) Giuliadori, A., Berrone, P., & Ricart, J. E. (2023). Where smart meets sustainability: The role of Smart Governance in achieving the Sustainable Development Goals in cities. *BRQ Business Research Quarterly*, 26(1), 27-44.
- 25) Güney, T. (2017). Governance and sustainable development: How effective is governance?. *The Journal of International Trade & Economic Development*, 26(3), 316-335.
- 26) Kabumba, I. (2005). *Good governance and sustainable development in Africa: Meaning, Relationship, Problems and Strategies*, African Association for Public Administration and Management (AAPAM).
- 27) Omri, A., & Mabrouk, N. B. (2020). Good governance for sustainable development goals: Getting ahead of the pack or falling behind?. *Environmental Impact Assessment Review*, 83, 106388.
- 28) Ramzy, O., El Bedawy, R., Anwar, M., & Eldahan, O. H. (2019). Sustainable development & good governance. *European Journal of Sustainable Development*, 8(2), 125-125.
- 29) Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.
- 30) Satterthwaite, D. (2016). Missing the Millennium Development Goal targets for water and sanitation in urban areas. *Environment and Urbanization*, 28(1), 99-118.
- 31) Sheng, Y. K. (2009). *What is Good Governance?* United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.
- 32) Habitat, U. N. (2002). *The global campaign on urban governance: concept paper*. Nairobi, Kenya: United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat).
- 33) UN-Habitat. (2006). *Urban governance index: A tool for measuring urban governance*. United Nations Human Settlements Programme.
- 34) United Nations. (2018). *World urbanization prospects: The 2018 revision*. United Nations Department of Economic and Social Affairs.
- 35) World Bank. (1992). *Governance and development*. World Bank Publications.
- 36) World Bank. (2020). *World development report 2020*, Trading for development in the age of global value chains. World Bank.
- 37) World Health Organization. (2021). *Air quality and health in urban areas*. World Health Organization.

تأثیر مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری بر تحقق توسعه پایدار (مطالعه موردی: منطقه ۲ کلانشهر تهران)

مجتبی جلالوند

دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران

حمیدرضا جودکی^۱

گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران

آزاده اربابی سبزواری

گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران

مریم رستم پیشه

گروه معماری، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران

چکیده

رشد سریع شهرنشینی، نیاز به حکمرانی خوب شهری را برای مدیریت چالش‌های زیست‌محیطی و اجتماعی برجسته کرده است. حکمرانی خوب شهری، با مؤلفه‌هایی نظیر مسئولیت‌پذیری، اثربخشی، پاسخگویی، شفافیت و مشارکت، پایه‌ای برای توسعه پایدار محسوب می‌شود. منطقه ۲ تهران، به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد خود، بستری مناسب برای بررسی تأثیر حکمرانی خوب شهری بر توسعه پایدار است. هدف این پژوهش، بررسی تأثیر مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری بر تحقق توسعه پایدار در منطقه ۲ تهران است. روش تحقیق این مطالعه از نظر هدف کاربردی-توسعه‌ای و از نظر روش توصیفی-تحلیلی انجام شد. داده‌ها از طریق پرسشنامه‌ای استاندارد با مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از ۳۸۴ نفر از ساکنان منطقه ۲، که به صورت تصادفی انتخاب شدند، جمع‌آوری گردید. تحلیل با استفاده از نرم‌افزار SPSS و تکنیک‌های آماری نظیر همبستگی پیرسون و رگرسیون صورت گرفت. یافته‌ها نشان داد که حکمرانی خوب شهری با میانگین $3/5839$ و توسعه پایدار با میانگین $3/6640$ ، هر دو بالاتر از حد متوسط هستند. همبستگی مثبت و معناداری بین مؤلفه‌ها و توسعه پایدار مشاهده شد: مسئولیت‌پذیری ($0/702$)، اثربخشی ($0/689$)، پاسخگویی ($0/630$)، شفافیت ($0/588$) و مشارکت ($0/526$)، که مسئولیت‌پذیری بیشترین تأثیر را داشت. نتایج تأیید کرد که حکمرانی خوب شهری توسعه پایدار را تقویت می‌کند. پیشنهاد می‌شود برای بهبود پایداری، کیفیت خدمات، شفافیت و مشارکت مدنی تقویت شود.

کلمات کلیدی: حکمرانی خوب شهری، توسعه پایدار، منطقه ۲ کلانشهر تهران، مدیریت شهری

^۱. نویسنده مسئول

مقدمه

رشد شتابان شهرنشینی در قرن بیست و یکم، کلان شهرها را با چالش‌های پیچیده‌ای در حوزه‌های زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی مواجه کرده است. بر اساس گزارش سازمان ملل متحد، در سال ۲۰۱۸ بیش از ۵۵ درصد جمعیت جهان در مناطق شهری ساکن بودند و پیش‌بینی می‌شود این رقم تا سال ۲۰۵۰ به ۶۸ درصد افزایش یابد (سازمان ملل متحد، ۲۰۱۸: ۱۲). این روند، فشار بی‌سابقه‌ای بر منابع طبیعی، زیرساخت‌های شهری و نظام‌های مدیریتی وارد کرده و به افزایش آلودگی، نابرابری‌های اجتماعی و مشکلات مدیریتی منجر شده است (بانک جهانی، ۲۰۲۰: ۴۵).

کلان شهر تهران، با جمعیتی بیش از ۸ میلیون نفر، نمونه‌ای برجسته از این چالش‌هاست که با مسائل متعددی نظیر آلودگی هوا، ترافیک سنگین، نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی و ناکارآمدی‌های مدیریتی دست و پنجه نرم می‌کند. این وضعیت، ضرورت بازنگری در الگوهای مدیریت شهری را بیش از پیش آشکار می‌سازد، به ویژه در زمینه تقویت شاخص‌های توسعه پایدار و پاسخگویی به نیازهای گروه‌های مختلف شهروندان (پاکدل و همکاران، ۱۴۰۴: ۳۲؛ معروف‌نژاد، ۱۴۰۴: ۳۴).

شهرنشینی سریع، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، فرصت‌ها و تهدیدهای متعددی به همراه داشته است. شهرها به عنوان مراکز اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، پتانسیل بالایی برای توسعه و نوآوری دارند، اما افزایش جمعیت شهری، تقاضا برای مسکن، حمل و نقل، انرژی و خدمات عمومی را به شدت افزایش داده است (ساترتویت، ۲۰۱۶: ۹۸). این تقاضاها، نظام‌های مدیریتی سنتی را ناکارآمد کرده و نیاز به الگوهای نوین مدیریت شهری را برجسته ساخته است. مفهوم حکمرانی خوب شهری، به عنوان رویکردی جامع برای مدیریت چالش‌های شهری، از دهه ۱۹۸۰ توسط نهادهایی نظیر بانک جهانی و سازمان ملل متحد ترویج یافت (بانک جهانی، ۱۹۹۲: ۱۰). این الگو، با تکیه بر مؤلفه‌هایی نظیر مسئولیت‌پذیری، اثربخشی، پاسخگویی، شفافیت و مشارکت، به دنبال ایجاد نظام‌های مدیریتی کارآمد و عادلانه است که بتواند نیازهای متنوع شهروندان را برآورده کند (سازمان ملل متحد-هیئات، ۲۰۰۲: ۱۵).

حکمرانی خوب شهری، با تقویت همبستگی اجتماعی و کاهش نابرابری‌ها، می‌تواند به تحقق توسعه پایدار در محلات شهری کمک کند (آغاجری و آقائی جوبنی، ۱۴۰۳: ۳۲). حکمرانی خوب شهری، به عنوان الگویی مدرن، به دنبال ایجاد تعادل بین نیازهای شهروندان و ظرفیت‌های مدیریتی است. مسئولیت‌پذیری، به معنای تعهد مدیران شهری به پاسخگویی در برابر تصمیمات و اقدامات خود، یکی از ارکان اصلی این الگوست (نادری، ۱۳۹۰: ۸۴). اثربخشی، بر توانایی دستیابی به اهداف تعیین‌شده با استفاده بهینه از منابع تمرکز دارد، در حالی که پاسخگویی، تضمین می‌کند که نهادهای شهری به مطالبات شهروندان توجه دارند (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۰). شفافیت، دسترسی آزاد به اطلاعات و فرآیندهای تصمیم‌گیری را برای عموم فراهم می‌سازد و مشارکت، نقش فعال شهروندان و نهادهای مدنی را در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری تقویت می‌کند (ساکس، ۲۰۱۵: ۵۲). این مؤلفه‌ها، با ایجاد بستری برای نهادینه‌سازی دموکراسی و عدالت، به ویژه در پاسخگویی به نیازهای گروه‌های خاص مانند معلولین، به بهبود کیفیت مدیریت شهری کمک می‌کنند (معروف‌نژاد، ۱۴۰۴: ۳۶). این مؤلفه‌ها، امکان ایجاد محیطی مناسب برای فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی را فراهم می‌کنند (شاه‌آبادی و جامه‌بزرگی، ۱۳۹۲: ۲). توسعه پایدار، به عنوان هدفی جهانی، بر تأمین نیازهای کنونی بدون به خطر انداختن

منابع نسل‌های آینده تأکید دارد (براندتلند، ۱۹۸۷: ۱۵). این مفهوم، که در گزارش براندتلند معرفی شد، بر سه بعد اصلی زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی تمرکز دارد. در بعد زیست محیطی، توسعه پایدار به حفاظت از منابع طبیعی، کاهش آلودگی و مدیریت پایدار اکوسیستم‌ها تأکید دارد. در بعد اجتماعی، به عدالت و برابری در دسترسی به خدمات و فرصت‌ها و در بعد اقتصادی، به رشد اقتصادی پایدار و عادلانه توجه دارد (ساکس، ۲۰۱۵: ۶۵).

حکمرانی خوب شهری، با ایجاد تعادل بین ساختارهای سنتی و نیازهای مدرن شهری، می‌تواند توسعه پایدار را تسهیل کند (مهرگان، ۱۴۰۳: ۴۸). این الگو، از طریق شایسته‌سالاری، تمرکززدایی و تقویت نظارت نهادهای مدنی، به بهبود کارایی مدیریت شهری و تحقق اهداف توسعه پایدار کمک می‌کند (برنامه توسعه سازمان ملل متحد، ۲۰۱۱: ۳۲). ابعاد مسئله در این پژوهش در سه حوزه کلیدی بررسی می‌شود:

۱. چالش‌های زیست محیطی: آلودگی هوا، کمبود فضای سبز و مدیریت ناکارآمد پسماند، کیفیت زندگی را کاهش داده و سلامت عمومی را تهدید می‌کند (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۲۱: ۲۳). توسعه نامتوازن شهری، فشار بر منابع طبیعی را افزایش داده و پایداری زیست محیطی را تهدید می‌کند (مهرگان، ۱۴۰۳: ۵۰).

۲. نابرابری‌های اجتماعی - اقتصادی: نابرابری در دسترسی به خدمات عمومی مانند آموزش و بهداشت، همبستگی اجتماعی را کاهش داده و احساس محرومیت را تقویت کرده است (آغاجری و آقائی جوبنی، ۱۴۰۳: ۳۴). تقویت مشارکت و پاسخگویی مدیران شهری می‌تواند این نابرابری‌ها را کاهش دهد (پاکدل و همکاران، ۱۴۰۴: ۳۴).

۳. ناکارآمدی‌های مدیریتی: فقدان شفافیت و مشارکت شهروندان، اعتماد عمومی را کاهش داده و اجرای پروژه‌های شهری را مختل کرده است (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۶). نبود سازوکارهای نظارتی، اثربخشی سیاست‌گذاری‌ها را کاهش داده است (معروف‌نژاد، ۱۴۰۴: ۳۸).

منطقه ۲ تهران، با جمعیتی بالغ بر ۷۰۱،۳۰۳ نفر و تراکم ۱۲۷ نفر در هکتار، به دلیل ویژگی‌های کالبدی و اجتماعی، اراضی بایر وسیع، شبکه‌های ارتباطی پیشرفته و استقرار سازمان‌های دولتی، بستری مناسب برای بررسی این چالش‌ها فراهم می‌کند (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰: ۱۸). این منطقه، با وجود پتانسیل‌های بالا، با مشکلاتی نظیر مدیریت ناکارآمد منابع، کمبود مشارکت مدنی و مسائل زیست محیطی مواجه است (مهرگان، ۱۴۰۳: ۵۲). تراکم بالای جمعیت و توسعه نامتوازن زیرساخت‌ها، فشار بر منابع طبیعی و خدمات عمومی را افزایش داده است (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۸). فقدان سازوکارهای مؤثر برای مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های شهری، مانع از بهره‌برداری کامل از ظرفیت‌های منطقه شده است (آغاجری و آقائی جوبنی، ۱۴۰۳: ۳۶). پیاده‌سازی الگوی حکمرانی خوب شهری می‌تواند این چالش‌ها را کاهش دهد و به توسعه پایدار منطقه کمک کند (پاکدل و همکاران، ۱۴۰۴: ۳۶).

حکمرانی خوب شهری با تقویت مؤلفه‌های خود، به حل این چالش‌ها کمک می‌کند. مسئولیت‌پذیری، از طریق ایجاد سازوکارهای نظارتی، اعتماد عمومی را افزایش می‌دهد (نادری، ۱۳۹۰: ۸۶). اثربخشی، با بهینه‌سازی تخصیص منابع، کیفیت خدمات شهری را بهبود می‌بخشد (ساکس، ۲۰۱۵: ۵۸). پاسخگویی، با توجه به مطالبات شهروندان، حس تعلق به جامعه را تقویت می‌کند و شفافیت، با کاهش فساد و ارائه اطلاعات دقیق، اعتماد به نهادهای شهری را افزایش می‌دهد (سازمان ملل متحد-هیئات، ۲۰۰۲: ۱۷). مشارکت، با درگیر کردن شهروندان در فرآیندهای برنامه‌ریزی، به افزایش کارایی

و عدالت در مدیریت شهری کمک می‌کند (ساترتویت، ۲۰۱۶: ۱۰۲). این پژوهش با هدف بررسی تأثیر مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری (مسئولیت‌پذیری، اثربخشی، پاسخگویی، شفافیت و مشارکت) بر تحقق توسعه پایدار در منطقه ۲ تهران انجام شده است. سؤال اصلی پژوهش این است: «تأثیر مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری بر تحقق توسعه پایدار در منطقه ۲ تهران چگونه است؟» فرضیات پژوهش عبارت‌اند از: (۱) ارتباط معناداری بین حکمرانی خوب شهری و توسعه پایدار شهری وجود دارد؛ (۲) شاخص‌های مسئولیت‌پذیری، اثربخشی و پاسخگویی بیشترین تأثیر را بر تحقق توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران دارند. انتظار می‌رود نتایج این پژوهش، راهکارهای عملی برای بهبود مدیریت شهری و تحقق اهداف توسعه پایدار ارائه دهد.

پیشینه تحقیق

Baradaran Khanian, Z. - و همکاران (۱۴۰۳) در مقاله‌ای تحت عنوان Evaluation of Good Urban Governance Indicators with an Emphasis on Smartization: A Case Study of Tabriz Metropolis، با استفاده از پرسشنامه و داده‌های سالنامه‌های آماری، شاخص‌های شهر هوشمند و حکمرانی خوب را در پایتون تحلیل کردند. نتایج نشان داد که از پنج شاخص سازمان ملل، اثربخشی بهترین و تساوی ضعیف‌ترین وضعیت را داشت (برادران خانیان و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۰۰).

Gillioudouri, M - و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان The Role of Good Urban Governance in Achieving Sustainable Development Goals in Cities به بررسی نقش حکمرانی خوب شهری در دستیابی به اهداف توسعه پایدار (SDGs) در شهرها پرداختند و تأثیر حکمرانی بر پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را بررسی کردند. یافته‌ها نشان داد که عوامل سستی تولید (کار، زمین، سرمایه) با بعد اقتصادی رابطه قوی، اما با ابعاد اجتماعی و زیست‌محیطی رابطه ضعیف دارند. حکمرانی اما با همه جنبه‌های پایداری شهری ارتباط مثبتی داشت (گیلیودوری و همکاران، ۲۰۲۳: ۳۰).

Khamjani, M - و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان Comparative Analysis of Good Urban Governance (Case Study: Regions 2 and 10 of Tehran)، شاخص‌های حکمرانی را از دیدگاه ساکنان و کارشناسان شهرداری ارزیابی کردند. جامعه آماری شامل مناطق ۲ (برخوردار) و ۱۰ (کم‌برخوردار) بود. نتایج نشان داد که منطقه ۱۰ وضعیت نامناسبی در حکمرانی دارد و تحلیل مدل ویکور، منطقه ۲ را برتر و منطقه ۱۰ را نیازمند بهبود دانست (خمجانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۸۵).

Salehi, A - و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای تحت عنوان Investigation of the Principles and Perspectives of Good Urban Governance for Achieving Sustainable Urban Development این نتیجه رسیدند که دستیابی به توسعه پایدار شهری، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، ضروری است و این امر با حکمرانی خوب شهری امکان‌پذیر خواهد بود. این تحقیق از نظر هدف در زمره تحقیقات توسعه‌ای و کاربردی قرار گرفته و روش انجام آن توصیفی-تحلیلی است. نتایج تحقیق نشان دهنده ارتباط مستقیم بین پیاده‌سازی حکمرانی خوب شهری و تحقق توسعه پایدار شهری است (صالحی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۴۰).

Ghasemi, A - و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان *Analysis of Good Urban Governance Themes in Iran's Development Plans*، با تأکید بر مرجعیت‌ها، به کشف مضامین حکمرانی خوب شهری پرداختند. روش پژوهش، تحلیل مضمون و گردآوری اطلاعات به صورت اسنادی - کتابخانه‌ای بود. بر اساس یافته‌های پژوهش که با توجه به شرایط خاص و بومی کشور به دست آمده است، ۲۴ مضمون پایه، ۱۲ مضمون سازمان‌دهنده و ۷ مضمون فراگیر (کارآمدی، تمرکززدایی، برابری، شفافیت، حفظ و تقویت میراث معنوی، مشارکت، امنیت و سلامت) شناسایی شد (قاسمی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۲۰).

Degoyimaraes, J - و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی تحت عنوان *Governance and Quality of Life in Smart Cities for Sustainable Development* به بررسی حکمرانی و کیفیت زندگی در شهرهای هوشمند در راستای توسعه پایدار پرداختند. این مطالعه کمی و توصیفی، با نظرسنجی از ۸۲۹ نفر در شمال شرقی برزیل و مدل‌سازی معادلات ساختاری، تأثیر عوامل حکمرانی هوشمند (شفافیت، همکاری، مشارکت، ارتباطات و پاسخگویی) بر کیفیت زندگی را تأیید کردند (دگویمارایس و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۱۹).

Omri, A., & Mabrouk, N - (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان *The Effectiveness of Good Governance in Balancing Economic, Social, and Environmental Components of Sustainable Development*، با بررسی ۲۰ اقتصاد منتخب منطقه MENA در دوره زمانی ۱۹۹۶-۲۰۱۴، نشان دادند که حکمرانی سیاسی و نهادی به طور مثبت به مؤلفه‌های توسعه پایدار کمک می‌کند. بهبود حکمرانی سیاسی و نهادی به دولت‌های این کشورها امکان می‌دهد تا تأثیرات منفی آلودگی زیست‌محیطی بر رشد اقتصادی و توسعه انسانی و تأثیر مثبت رشد اقتصادی بر افزایش آلودگی زیست‌محیطی را تعدیل کنند (عمری و مبروک، ۲۰۲۰: ۱۰۶۳۹۰).

Ramsey, P - و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش با عنوان *Good Governance and Sustainable Development: Empirical Evidence*، با مروری بر مفاهیم حکمرانی خوب و توسعه پایدار، شواهد تجربی از موفقیت نهادهای سازش توسعه پایدار از طریق حکمرانی خوب ارائه کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان‌دهنده رابطه قوی بین متغیرهای مختلف حکمرانی خوب و متغیرهای توسعه پایدار است (رمزی و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۲۷).

Bota-Avram, C - و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان *Relationships Between Governance Quality, Economic Growth, and Sustainable Development*، با بررسی گروه بزرگی از کشورهای جهان در دوره زمانی ۲۰۰۶-۲۰۱۵، به مطالعه روابط علی بین کیفیت حکمرانی، رشد اقتصادی و توسعه پایدار (شاخص پس‌انداز خالص تعدیل‌شده) پرداختند. نتایج نشان داد که علیت بین رشد اقتصادی و حکمرانی یا حکمرانی و توسعه پایدار تأیید نشده است و بهبود رشد اقتصادی و توسعه پایدار چالش‌برانگیز است، اما نباید از تأثیر عوامل کلان مانند حکمرانی غافل شد (بوتا اورام و همکاران، ۲۰۱۸: ۵۰۵).

Karim, A., & Arbab Afzali, A - (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان *Analysis of Good Governance Indicators and Their Impact on Balanced and Sustainable Development* با توجه به ارتباط و همبستگی بین شاخص‌های حکمرانی خوب، این شاخص‌ها را به عنوان متغیرهای اصلی حکمرانی خوب و مؤثر بر توسعه

متوازن و پایدار تحلیل نموده‌اند. نتایج حاکی از آن است که از بین شاخص‌های حکمرانی خوب، شاخص‌های ثبات سیاسی و کارایی دولت بیشترین تأثیر را بر توسعه متوازن و پایدار منطقه مورد بررسی، داشته‌اند (کریم و ارباب‌افضلی، ۱۳۹۷: ۴۵).

Guni, R - (۲۰۱۷) در مطالعه ای با عنوان The Impact of Good Governance on Sustainable Development اثر مثبت حکمرانی را بر پایداری در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه تأیید کرد و بر افزایش سطح حکمرانی برای حفظ منابع تأکید داشت (گونی، ۲۰۱۷: ۳۲۰).

مبانی نظری

حکمرانی در لغت به معنای اداره و تنظیم امور است و به رابطه میان شهروندان و حاکمان اشاره دارد (شنگ، ۲۰۰۹: ۱). بر اساس واژه‌نامه کسب و کار، حکمرانی شامل اجرای سیاست‌ها و نظارت مستمر بر اجرای صحیح آن‌هاست. فرهنگ فشرده آکسفورد آن را عمل، روش، حقیقت یا وظیفه حکومت کردن، همراه با نفوذ و کنترل تعریف می‌کند. این مفهوم برای انواع اقدامات جمعی قابل استفاده است و به توانایی مقامات برای وضع و اجرای قوانین جهت ارائه خدمات عمومی اشاره دارد (قیروانی و همکاران، ۱۴۰۲: ۳۶). هیئات (۲۰۰۶) حکمرانی خوب شهری را فرآیندی توصیف می‌کند که به‌طور جدایی ناپذیری با رفاه شهروندان مرتبط است و زنان و مردان را قادر می‌سازد تا از حقوق شهروندی بهره‌مند شوند. این نوع حکمرانی، با بهره‌گیری از استعداد و هوش شهروندان، به بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند (قاسمی و همکاران، ۱۴۰۰: ۹۸).

مرکز اسکان بشر سازمان ملل، شاخص‌های حکمرانی شهری را در ۲۴ شهر بررسی کرده و در پنج دسته طبقه‌بندی کرده است: مشارکت (نقش شهروندان در تصمیم‌گیری)، اثربخشی و کارایی (استفاده بهینه از منابع برای خدمات شهری)، پاسخ‌گویی و شفافیت (حسابدهی مسئولان و کاهش پنهان‌کاری که فساد را کم می‌کند)، تساوی، و امنیت (گلچینی و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۴).

جدول ۱: مولفه‌ها و شاخص‌های حکمرانی خوب شهری

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
اثربخشی	میزان رضایت از کیفیت خدمات شهری
	دسترسی به سایت‌های انتقادات و پیشنهادات به مدیریت شهری
تساوی	میزان حمایت از کارآفرینان
	سهم زن نماینده شهر
مشارکت	تعداد نمایندگان شهر به ازای هر نفر
	میزان دسترس به اعضای شورای شهر و جلسه با آنها
پاسخ‌گویی	میزان رضایت از شفافیت نظام اداری
	نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در شفافیت نظام اداری

امنیت (ایمنی)	رضایت از امنیت شخصی و اجتماعی
	نرخ جرم و جنایت
مآخذ: برادران خانیان و همکاران ۱۴۰۳	

توسعه پایدار در دهه ۱۹۸۰ توسط کمیسیون بروتلند به عنوان راهکاری برای مقابله با چالش‌های زیست‌محیطی و اجتماعی معرفی شد. این مفهوم، توسعه اقتصادی و اجتماعی را با حفظ محیط زیست هماهنگ می‌کند و به‌عنوان راه حل جهانی برای تخریب محیط زیست و نابرابری‌های اجتماعی مطرح است (مولایی و منصوری، ۱۳۹۸: ۸۳۷). کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (۱۹۹۳) آن را بهبود کیفیت زندگی با حمایت از منابع طبیعی تعریف کرده است. این دیدگاه بر پیشگیری از آلودگی، حمایت از بازیافت، کاهش شکاف فقر و ثروت و برنامه‌ریزی شهری و ملی با تأکید بر نقش دولت در حفاظت از محیط‌زیست تأکید دارد (پاپلی یزدی و رجبی سناجردی، ۱۳۸۲: ۳۴۰).

جدول ۲: مولفه ها و شاخص های توسعه پایدار شهری

ردیف	مولفه	شاخص
۱	اجتماعی- فرهنگی	هویت، عناصر اداری، امنیت، ایمنی، مراکز خرید، فضاهای عمومی، برنامه های فرهنگی، اماکن فرهنگی و ورزشی، فضاهای فراغت، حس تعلق محلی و تعاملات اجتماعی
۲	زیست محیطی	آسایش محله ای، سیمای منظر، آلودگی ها، پسماندها، بهداشت محله ای، تراکم، دسترسی به خدمات، دسترسی به زیرساخت ها و فضای سبز و پارک ها
۳	اقتصادی	اشتغال، درآمد، قیمت ها، فعالیت ها و سودآوری
۴	کالبدی	تغییرات کاربری اراضی، خوانایی، نمادها، مسکن، خدمات محله ای، حمل و نقل عمومی و شبکه معابر
مآخذ: میرسنجری و یاری، ۱۳۹۸		

حکمرانی بر رشد اقتصادی، کاهش فقر و حفظ محیط‌زیست اثر دارد و با توسعه پایدار پیوندی ناگسستنی دارد. حکمرانی خوب، با هم‌افزایی دولت، بخش خصوصی و جامعه، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای بهبود توسعه را ممکن می‌سازد (قاضی طباطبایی و همکاران، ۱۳۹۱). دیدگاه‌های مختلف، حکمرانی خوب را پایه توسعه پایدار می‌دانند و معتقدند کلید تحقق آن، توانایی برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی برای توسعه پایدار است (کابومبا، ۲۰۰۵: ۲۷؛ گونی، ۲۰۱۷: ۴۵).

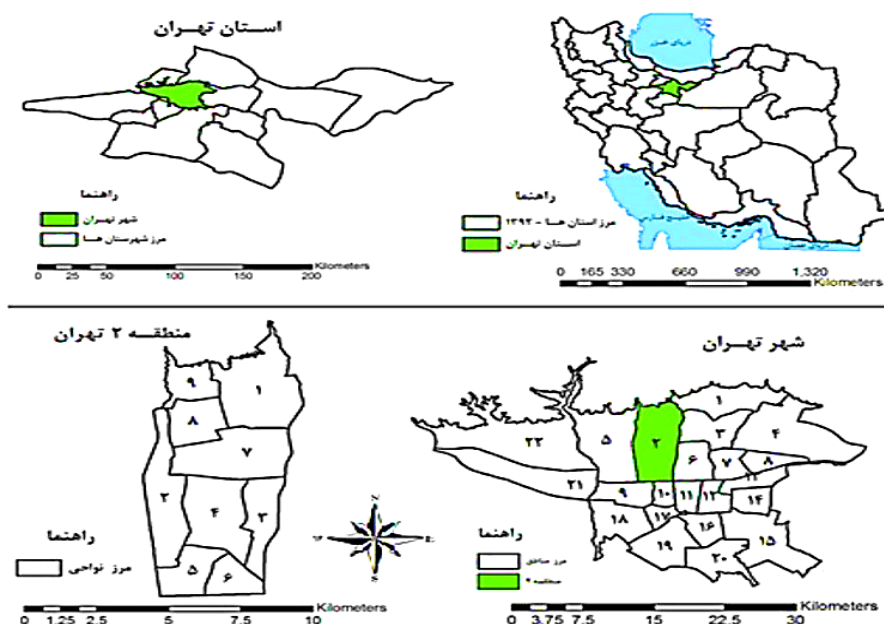
روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی است و با هدف ارائه راهکارهایی برای بهبود حکمرانی خوب شهری و تحقق توسعه پایدار در منطقه ۲ تهران طراحی شده است. از نظر اجرا، روش پیمایشی به کار گرفته شده که با جمع‌آوری داده‌های کمی و تحلیل آماری مبتنی بر اطلاعات میدانی انجام می‌شود. جامعه آماری شامل ساکنان و شاغلان ۲۱ محله این منطقه است. نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده انجام شد و با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته مبتنی بر شاخص‌های حکمرانی خوب و توسعه پایدار بود. روایی آن با نظر خبرگان مدیریت شهری تأیید و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی شد. همچنین، مشاهده میدانی مستقیم برای بررسی شرایط عینی منطقه به کار رفت. فرآیند اجرا شامل طراحی چارچوب نظری، تهیه و توزیع پرسشنامه، جمع‌آوری داده‌ها، ورود اطلاعات به نرم‌افزار SPSS، و تحلیل آماری بود. در ابتدا، آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی) برای توصیف ویژگی‌های دموگرافیک نمونه به کار رفت. سپس، آزمون همبستگی پیرسون برای تحلیل روابط بین مؤلفه‌های حکمرانی و توسعه پایدار و تحلیل رگرسیون چند متغیره برای سنجش تأثیر این مؤلفه‌ها استفاده شد. این آزمون‌ها بر اساس فرضیات پژوهش انتخاب شدند.

معرفی منطقه مورد مطالعه

منطقه ۲ شهرداری تهران، محدوده مورد بررسی این پژوهش، در دامنه جنوبی رشته‌کوه البرز قرار دارد. این منطقه از شمال به ارتفاعات البرز، از جنوب به خیابان آزادی، از شرق به بزرگراه شهید چمران، و از غرب به بزرگراه آیت‌الله اشرفی اصفهانی محدود می‌شود. با مساحتی حدود ۶۹۵۹ هکتار، این منطقه شامل ۹ ناحیه و ۲۱ محله است و با مناطق ۱، ۳، ۵، ۶، ۹، و ۱۰ هم مرز است (شکل ۱). شیب منطقه از ۳۰ تا ۴۰ درجه در شمال به ۵ تا ۱۰ درجه در جنوب کاهش می‌یابد. بر اساس آمار سال ۱۴۰۰، جمعیت آن ۷۰۱۳۰۳ نفر در ۲۳۹۹۹۲ خانوار است و تراکم جمعیتی حدود ۱۲۷,۷ نفر در هکتار گزارش شده است. ویژگی‌های جغرافیایی، کالبدی، و جمعیتی این منطقه، بستری مناسب برای مطالعه رابطه حکمرانی خوب شهری و توسعه پایدار فراهم کرده است.

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

مأخذ: شهرداری منطقه ۲ تهران ۱۴۰۰

بحث و یافته‌ها

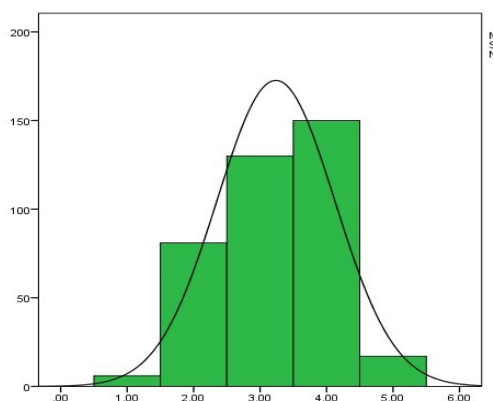
بررسی داده‌های ۳۸۴ پاسخ‌دهنده در منطقه ۲ تهران نشان داد که شاخص‌های حکمرانی خوب شهری (شفافیت، پاسخ‌گویی، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، و اثربخشی) تأثیر مثبت و معناداری بر توسعه پایدار شهری دارند. نتایج در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه شده‌اند.

یافته‌های توصیفی

داده‌های گردآوری شده برای شاخص حکمرانی خوب شهری نشان داد که مقادیر این شاخص بین $\frac{1}{4}$ و ۵ قرار داشت. میانگین این شاخص $\frac{3}{5839}$ بود و پراکندگی پاسخ‌ها (انحراف معیار $\frac{0}{78978}$ و واریانس $\frac{0}{624}$) حاکی از نزدیکی دیدگاه‌های پاسخ‌دهندگان به مقدار میانگین بود. این اطلاعات در جدول ۳ ارائه شدند. توزیع پاسخ‌ها نیز در نمودار ۱ نشان‌دهنده تمرکز پاسخ‌ها حول مقدار میانگین بود.

جدول ۳: توصیف شاخص حکمرانی خوب شهری

شاخص	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	واریانس
حکمرانی خوب شهری	$\frac{1}{40}$	۵	$\frac{3}{5839}$	$\frac{0}{78978}$	$\frac{0}{624}$

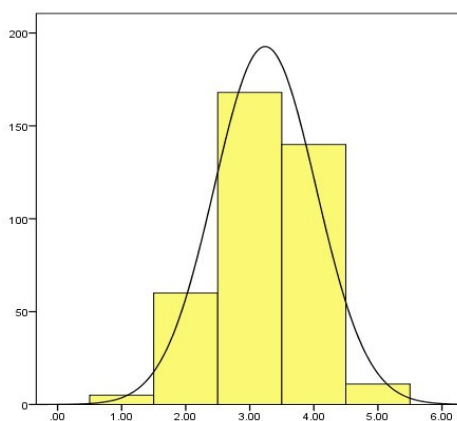

نمودار ۱: هیستوگرام متغیر اثر حکمرانی خوب شهری

برای شاخص توسعه پایدار شهری، مقادیر بین $1/4$ و 5 قرار داشت و میانگین $3/6640$ بدست آمد. پراکندگی پاسخ‌ها (انحراف معیار $0/79133$ و واریانس $0/626$) نشان دهنده نزدیکی دیدگاه‌ها به مقدار میانگین بود. این یافته‌ها در جدول ۴ ارائه شدند و توزیع پاسخ‌ها در نمودار ۲ نشان داده شد.

جدول ۴: توصیف شاخص توسعه پایدار

شاخص	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	واریانس
توسعه پایدار	$1/40$	5	$3/6640$	$0/79133$	$0/626$

نمودار ۲: هیستوگرام شاخص توسعه پایدار

یافته‌های استنباطی

برای بکارگیری تکنیک‌های آماری، ابتدا باید نرمال بودن توزیع داده‌های جمع‌آوری شده تأیید شود. در صورت نرمال بودن، از آزمون‌های پارامتریک و در غیر این صورت، از آزمون‌های ناپارامتریک برای تحلیل فرضیه‌ها استفاده می‌شود. در این پژوهش، آزمون کلموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیرهای اصلی به کار گرفته شده است. این آزمون، تابع توزیع تجمعی مشاهده شده را با تابع توزیع مورد انتظار در متغیرهای فاصله‌ای مقایسه می‌کند. در تفسیر نتایج، اگر سطح معنی‌داری بیشتر از ۰/۰۵ باشد، توزیع مشاهده شده با توزیع نظری یکسان است و نرمال تلقی می‌شود. در غیر این صورت (سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵)، توزیع غیرنرمال است. فرضیات این آزمون به شرح زیر است:

H_0 : بین فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار تفاوت وجود ندارد (توزیع نرمال هست).

H_1 : بین فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار تفاوت وجود دارد (توزیع نرمال نیست).

جدول ۵: نتایج آزمون نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش

متغیر	نوع توزیع	سطح معناداری	مقدار خطا	تایید فرضیه	نتیجه
حکمرانی خوب شهری	نرمال	۰/۰۵۹	۰/۰۵	H_0	نرمال
توسعه پایدار شهری	نرمال	۰/۰۷۷	۰/۰۵	H_0	نرمال

بر اساس آماره کلموگروف-اسمیرنوف در جدول ۵، توزیع مشاهده شده و مورد انتظار برای متغیرهای حکمرانی خوب شهری (سطح معناداری ۰/۰۵۹) و توسعه پایدار شهری (سطح معناداری ۰/۰۷۷) تفاوت معنی‌داری نداشت، زیرا مقادیر معناداری بیش از ۰/۰۵ بودند. بنابراین، هر دو متغیر دارای توزیع نرمال بودند. با توجه به این نتیجه، از آزمون‌های پارامتریک، شامل همبستگی پیرسون و رگرسیون، برای بررسی رابطه بین حکمرانی خوب شهری و توسعه پایدار شهری استفاده شد.

تحلیل رابطه شاخص‌های حکمرانی خوب شهری با توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

در این بخش برای بررسی رابطه بین شاخص‌های حکمرانی خوب شهری (شفافیت، پاسخگویی، مشارکت، مسئولیت‌پذیری و اثربخشی) و توسعه پایدار شهری، از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی استفاده شده است. نتایج این تحلیل‌ها در جداول زیر ارائه شده‌اند.

۱. رابطه شفافیت با توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

جدول ۶: ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه شفافیت و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

شفافیت		توسعه پایدار شهری	
توسعه پایدار شهری	ضریب پیرسون	۱	۰/۵۸۸
	سطح معناداری		۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴
شفافیت	ضریب پیرسون	۰/۵۸۸	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴

مطابق نتایج جدول ۶ ضریب همبستگی ۰/۵۸۸ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ است، که بیانگر رابطه مثبت و متوسط تا قوی بین این دو متغیر است و این نتیجه نشان می‌دهد که افزایش شفافیت در حکمرانی شهری با بهبود توسعه پایدار شهری همراه بود.

جدول ۷: ضرایب تعیین برای رابطه شفافیت و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

خطای استاندارد	ضریب تعدیل تعیین شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۰/۶۹۳۳۵	۰/۲۲۹	۰/۲۳۱	۰/۵۸۸

مطابق جدول ۷ ضریب تعیین ($R^2 = 0/231$) بیانگر تبیین ۲۳/۱ درصد از تغییرات توسعه پایدار شهری توسط شفافیت است. ضریب تعیین تعدیل شده (۰/۲۲۹) نیز نشان‌دهنده قدرت توضیح دهنده مدل پس از تعدیل برای تعداد متغیرها و حجم نمونه بود.

جدول ۸: آزمون F برای معناداری رگرسیون شفافیت در منطقه ۲ تهران

متغیر	مجموع مربعات	میانگین مربعات	درجه آزادی	F	سطح معناداری
رگرسیون	۵۵/۲۵۷	۵۵/۲۵۷	۱	۱۱۴/۹۴۱	۰/۰۰۰
باقی مانده	۱۸۳/۶۴۳	۰/۵۸۸	۳۸۳		
کل	۲۳۸/۹۰۰		۳۸۴		

جدول ۸ نتایج آزمون F برای مدل رگرسیون شفافیت را نشان داد. مقدار برابر F ۱۱۴/۹۴۱ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ تأیید کرد که مدل رگرسیون معنی‌دار است و شفافیت تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار شهری دارد.

۲- رابطه پاسخگویی با توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

جدول ۹: ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه پاسخگویی و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

توسعه پایدار شهری		پاسخگویی	
توسعه پایدار شهری	ضریب پیرسون	۱	۰/۶۳۰
	سطح معناداری		۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴
پاسخگویی	ضریب پیرسون	۰/۶۳۰	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴

مطابق جدول ۹ ضریب همبستگی برابر با ۰/۶۳۰ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ بیانگر رابطه مثبت و قوی بین پاسخگویی و تحقق توسعه پایدار شهری است. این نتیجه حاکی از آن است که پاسخگویی در حکمرانی شهری به بهبود توسعه پایدار کمک می‌کند.

جدول ۱۰: ضرایب تعیین برای رابطه پاسخگویی و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

تعیین خطای استاندارد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۰/۶۷۰۶۹	۰/۲۷۹	۰/۲۸۱	۰/۶۳۰

جدول ۱۰ نشان داد که ضریب تعیین ($R^2 = ۰/۲۸۱$) بیانگر تبیین ۲۸/۱ درصد از تغییرات توسعه پایدار شهری توسط پاسخگویی است. ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۲۷۹ نیز قدرت توضیح‌دهندگی مدل را تأیید کرد.

جدول ۱۱: آزمون F برای معنی‌داری رگرسیون پاسخگویی در منطقه ۲ تهران

متغیر	مجموع مربعات	میانگین مربعات	درجه آزادی	F	سطح معناداری
رگرسیون	۶۷/۰۶۷	۶۷/۰۶۷	۱	۱۴۹/۰۹۷	۰/۰۰۰
باقی مانده	۱۷۱/۸۳۳	۰/۶۳۰	۳۸۳		
کل	۲۳۸/۹۰۰		۳۸۴		

جدول ۱۱ نتایج آزمون F برای مدل رگرسیون پاسخگویی را نشان داد. مقدار F برابر ۱۴۹/۰۹۷ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ تأیید کرد که مدل رگرسیون معنی‌دار است و پاسخگویی تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار شهری داشت.

۳- رابطه مشارکت با توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

جدول ۱۲: ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه مشارکت و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

مشارکت		توسعه پایدار شهری	
توسعه پایدار شهری	ضریب پیرسون	۱	۰/۵۲۶
	سطح معناداری		۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴
مشارکت	ضریب پیرسون	۰/۵۲۶	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴

جدول ۱۲ ضریب همبستگی پیرسون بین مشارکت و توسعه پایدار شهری را نشان می‌دهد و مطابق جدول ۱۲ ضریب همبستگی برابر ۰/۵۲۶ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ است که بیانگر رابطه مثبت و متوسط است. این نتیجه نشان می‌دهد که مشارکت در حکمرانی شهری به طور معنی‌داری با توسعه پایدار شهری مرتبط می‌باشد، اما نیاز به تقویت دارد.

جدول ۱۳: ضرایب تعیین برای رابطه مشارکت و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

تعیین خطای استاندارد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۰/۷۲۵۱۸	۰/۱۵۷	۰/۱۵۹	۰/۵۲۶

مطابق جدول ۱۳ ضریب تعیین ($R^2 = 0/159$) بیانگر تبیین ۱۵/۹ درصد از تغییرات توسعه پایدار شهری توسط مشارکت است. ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۱۵۷ نیز قدرت توضیح‌دهندگی متوسط مدل را تأیید کرد.

جدول ۱۴: آزمون F برای معنی‌داری رگرسیون مشارکت در منطقه ۲ تهران

متغیر	مجموع مربعات	میانگین مربعات	درجه آزادی	F	سطح معناداری
رگرسیون	۳۸/۰۱۰	۳۸/۰۱۰	۱	۷۲/۲۷۷	۰/۰۰۰
باقی مانده	۲۰۰/۸۹۰	۰/۵۲۶	۳۸۳		
کل	۲۳۸/۹۰۰		۳۸۴		

جدول ۱۴ نتایج آزمون F برای مدل رگرسیون مشارکت را نشان می‌دهد. مطابق جدول ۱۴ مقدار F برابر ۷۲/۲۷۷ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ تأیید کرد که مدل رگرسیون معنی‌دار است و مشارکت تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار شهری دارد.

۴- رابطه مسئولیت‌پذیری با توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

جدول ۱۵: ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه مسئولیت‌پذیری و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

مسئولیت‌پذیری		توسعه پایدار شهری	
توسعه پایدار شهری	ضریب پیرسون	۱	۰/۷۰۲
	سطح معناداری		۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴
مسئولیت‌پذیری	ضریب پیرسون	۰/۷۰۲	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴

جدول ۱۵ ضریب همبستگی پیرسون بین مسئولیت‌پذیری و توسعه پایدار شهری را نشان می‌دهد. مطابق جدول ۱۵ ضریب همبستگی برابر ۰/۷۰۲ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ است که بیانگر رابطه مثبت و قوی است. این نتیجه نشان می‌دهد که مسئولیت‌پذیری یکی از کلیدی‌ترین عوامل در پیشبرد توسعه پایدار شهری می‌باشد.

جدول ۱۶: ضرایب تعیین برای رابطه مسئولیت‌پذیری و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

تعیین خطای استاندارد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۰/۵۹۹۳۵	۰/۵۷۹	۰/۵۸۱	۰/۷۰۲

مطابق جدول ۱۶ ضریب تعیین ($R^2 = ۰/۵۸۱$) بیانگر تبیین ۵۸/۱ درصد از تغییرات توسعه پایدار شهری توسط مسئولیت‌پذیری است. ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۵۷۹ نیز قدرت توضیح‌دهندگی بالای مدل را تأیید کرد.

جدول ۱۷: آزمون F برای معنی‌داری رگرسیون مسئولیت‌پذیری در منطقه ۲ تهران

متغیر	مجموع مربعات	میانگین مربعات	درجه آزادی	F	سطح معناداری
رگرسیون	۵۱/۶۶۵	۵۱/۶۶۵	۱	۱۲۶/۸۰۵	۰/۰۰۰
باقی مانده	۱۲۲/۶۸۷	۰/۷۰۲	۳۸۳		
کل	۳۰۱/۴۳۸		۳۸۴		

جدول ۱۷ نتایج آزمون F برای مدل رگرسیون مسئولیت‌پذیری را نشان می‌دهد. مطابق جدول ۱۷ مقدار F برابر ۱۲۶/۸۰۵ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ تأیید کرد که مدل رگرسیون معنی‌دار است و مسئولیت‌پذیری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار شهری دارد.

۵- رابطه اثربخشی با توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

جدول ۱۸: ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه اثربخشی و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

اثربخشی		توسعه پایدار شهری	
توسعه پایدار شهری	ضریب پیرسون	۱	۰/۶۸۹
	سطح معناداری		۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴
اثربخشی	ضریب پیرسون	۰/۶۸۹	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	
	تعداد	۳۸۴	۳۸۴

جدول ۱۸ ضریب همبستگی پیرسون بین اثربخشی و توسعه پایدار شهری را نشان می‌دهد. مطابق جدول ۱۸ ضریب همبستگی برابر ۰/۶۸۹ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ است که بیانگر رابطه مثبت و قوی است. این نتیجه نشان می‌دهد که اثربخشی نقش مهمی در پیشبرد توسعه پایدار شهری ایفا کرد.

جدول ۱۹: ضرایب تعیین برای رابطه اثربخشی و توسعه پایدار شهری در منطقه ۲ تهران

تعیین خطای استاندارد	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۰/۵۹۱۶۴	۰/۳۰۴	۰/۳۰۱	۰/۶۸۹

مطابق نتایج جدول ۱۹ ضریب تعیین ($R^2 = 0/301$) بیانگر تبیین ۳۰/۱ درصد از تغییرات توسعه پایدار شهری توسط اثربخشی است. ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۳۰۴ نیز قدرت توضیح‌دهندگی بالای مدل را تأیید کرد.

جدول ۲۰: آزمون F برای معنی‌داری رگرسیون اثربخشی در منطقه ۲ تهران

متغیر	مجموع مربعات	میانگین مربعات	درجه آزادی	F	سطح معناداری
رگرسیون	۷۲/۱۳۲	۷۲/۱۳۲	۱	۱۳۹/۲۵۶	۰/۰۰۰
باقی مانده	۱۶۹/۴۸۷	۰/۶۸۹	۳۸۳		
کل	۴۱۲/۷۵۹		۳۸۴		

جدول ۲۰ نتایج آزمون F برای مدل رگرسیون اثربخشی را نشان می‌دهد. مطابق جدول ۲۰ مقدار F برابر ۱۳۹/۲۵۶ و مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱ تأیید کرد که مدل رگرسیون معنی‌دار است و اثربخشی تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار شهری دارد.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که شاخص‌های حکمرانی خوب شهری، از جمله مسئولیت‌پذیری (۰/۷۰۲)، اثربخشی (۰/۶۸۹)، پاسخگویی (۰/۶۳۰)، شفافیت (۰/۵۸۸) و مشارکت (۰/۵۲۶)، به طور معناداری توسعه پایدار را در منطقه ۲ تهران تقویت می‌کنند. مسئولیت‌پذیری به‌عنوان تأثیرگذارترین عامل شناسایی شد که با مطالعات کریم و ارباب‌افضلی (۱۳۹۷) و گونی (۲۰۱۷) هم‌راستا است و بر اهمیت کارایی و تعهد سازمانی تأکید دارد. اثربخشی و پاسخگویی نیز با یافته‌های دگویمارایس و همکاران (۲۰۲۰) درباره ضرورت کیفیت خدمات و پاسخگویی برای پایداری شهری همخوان است. این نتایج با گزارش خواجه‌نیا (۱۴۰۲) درباره رضایت پایین شهروندان (امتیاز ۲/۶۹ از ۵) از مدیریت خدمات در منطقه ۲ اهواز و نیاز به تقویت این شاخص‌ها سازگار است. در منطقه ۲ تهران، اثربخشی و پاسخگویی درصد بالایی از تغییرات توسعه پایدار را تبیین کردند. شفافیت و مشارکت نیز تأثیر قابل‌توجهی داشتند که با مطالعات قاسمی و همکاران (۱۴۰۰) و رمزی و همکاران (۲۰۱۹) درباره نقش این عوامل در اعتماد و انسجام اجتماعی هم‌راستا است. با این حال، مشارکت کمترین تأثیر را نشان داد که با یافته‌های ملاشاهی و مالکی‌مقدم (۱۴۰۴) در محله ۴۹ زاهدان درباره مشکلات زیرساختی (کمبود فضای سبز و پیاده‌رو) و عدم وحدت نظر ساکنان همخوان است. در منطقه ۲ تهران، ضعف مشارکت ممکن است به تنوع جمعیتی یا کمبود بسترهای مدنی مانند شوراهای محله‌ای مرتبط باشد، مشابه تحلیل آن‌ها درباره تغییر مفهوم محله در شهرهای مدرن.

مقایسه منطقه ۲ با سایر مناطق تهران نشان داد که وضعیت آن نسبت به منطقه ۱۰ مطلوب‌تر است (خمجانی و همکاران، ۱۴۰۱). برخلاف منطقه ۲۲ که بر توسعه زیرساخت‌ها تمرکز دارد، منطقه ۲ به دلیل تراکم بالای جمعیتی به شفافیت و پاسخگویی بیشتری نیاز دارد. برخلاف پژوهش بوت‌ا‌ورام و همکاران (۲۰۱۸) که رابطه علی مشخصی بین حکمرانی و توسعه پایدار تأیید نکرد، این مطالعه با ضرایب همبستگی قوی، این رابطه را در منطقه ۲ اثبات کرد، که با یافته‌های خواجه‌نیا (۱۴۰۲) و ملاشاهی و مالکی‌مقدم (۱۴۰۴) درباره ضعف مدیریت و زیرساخت‌ها همخوان است. از نظر عملی، پیشنهاد می‌شود کیفیت خدمات شهری بهبود یابد، از فناوری (مانند پلتفرم‌های دیجیتال) برای شفافیت استفاده شود و بسترهای مشارکت مدنی (مانند شوراهای محله‌ای) تقویت گردد. این راهکارها با توصیه‌های خواجه‌نیا (۱۴۰۲) و ملاشاهی و مالکی‌مقدم (۱۴۰۴) هم‌راستا است. از نظر نظری، این پژوهش با ارائه داده‌های آماری، دانش حکمرانی خوب را غنی کرده و چارچوبی برای کلانشهرها ارائه می‌دهد. تحقیقات آینده می‌توانند روندهای بلندمدت یا ابعاد کیفی (مانند ادراک شهروندان) را در منطقه ۲ بررسی کنند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

تحلیل پاسخ‌های ۳۸۴ شرکت‌کننده در منطقه ۲ تهران، شواهد محکمی از نقش معنادار شاخص‌های حکمرانی خوب شهری در ارتقای توسعه پایدار ارائه داد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که تمام شاخص‌های حکمرانی خوب شهری، شامل مسئولیت‌پذیری (۰/۷۰۲)، اثربخشی (۰/۶۸۹)، پاسخگویی (۰/۶۳۰)، شفافیت (۰/۵۸۸) و مشارکت (۰/۵۲۶) رابطه مثبت و معنی‌داری با توسعه پایدار شهری داشتند ($p < ۰/۰۰۱$)، مسئولیت‌پذیری و اثربخشی، با تقویت تعهد سازمانی و کارایی مدیریت منابع، قوی‌ترین تأثیر را داشتند، در حالی که مشارکت به دلیل کمبود بسترهای مدنی (مانند شوراهای محلی) کمترین تأثیر را نشان داد و نیازمند تقویت است. تحلیل‌های رگرسیون نیز معنی‌داری مدل‌ها را برای هر شاخص تأیید کردند ($p < ۰/۰۰۱$)، که نشان‌دهنده نقش قابل‌توجه حکمرانی خوب در پیشبرد توسعه پایدار در منطقه ۲ است. پاسخگویی و شفافیت با افزایش اعتماد عمومی و بهبود کیفیت خدمات شهری، نقش کلیدی در پایداری ایفا کردند. مشارکت، هرچند برای انسجام اجتماعی ضروری است، به دلیل کمبود بسترهای مدنی، مانند شوراهای محلی یا پلتفرم‌های دیجیتال، تأثیر کمتری داشت. این نتایج بر ضرورت سیاست‌گذاری‌های متمرکز بر ارتقای مشارکت عمومی و کارآمدی مدیریتی در منطقه ۲ تهران تأکید دارند.

پیشنهادها

بر اساس یافته‌های این پژوهش، که نشان‌دهنده نقش معنی‌دار شاخص‌های حکمرانی خوب شهری (مسئولیت‌پذیری، اثربخشی، پاسخگویی، شفافیت، و مشارکت) در پیشبرد توسعه پایدار در منطقه ۲ تهران است، پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

۱- توسعه زیرساخت‌های خدمات شهری با کیفیت: مدیران شهری منطقه ۲ تهران باید زیرساخت‌های لازم برای ارائه خدمات پایدار و با کیفیت، مانند حمل‌ونقل هوشمند، مدیریت بهینه پسماند و بهبود فضای سبز را فراهم کنند. این زیرساخت‌ها نقش اساسی در افزایش اعتماد و مشارکت شهروندان دارند و به ویژه با توجه به تأثیر بالای مسئولیت‌پذیری (۰/۷۰۲)، اثربخشی (۰/۶۸۹) در این پژوهش، باید در اولویت قرار گیرند.

۲- تقویت پاسخگویی و شفافیت: با توجه به تأثیر قابل توجه پاسخگویی (۰/۶۳۰)، شفافیت (۰/۵۸۸) بر توسعه پایدار پیشنهاد می‌شود از پلتفرم‌های دیجیتال، مانند سامانه‌های گزارش‌دهی آنلین، برای افزایش شفافیت و پاسخگویی در فرآیندهای مدیریتی استفاده شود. این اقدام می‌تواند اعتماد عمومی را در منطقه ۲ تهران تقویت کرده و تعاملات باز بین شهروندان و مدیریت شهری را ترویج دهد.

۳- ارتقای مشارکت مدنی و تعاملات اجتماعی: با توجه به ضعف نسبی مشارکت (۰/۵۲۶) در منطقه ۲ تهران، ایجاد شوراهای محلی، برنامه‌های آموزشی برای افزایش آگاهی شهروندان و بسترهای تعاملی مانند اپلیکیشن‌های مشارکتی

پیشنهاد می‌شود. این اقدامات می‌توانند ضمن تقویت همدلی و اعتماد بین مردم و نهادهای شهری، زمینه‌ساز مشارکت بیشتر شهروندان در تصمیم‌گیری‌های محله‌ای شوند و حس مردم‌سالاری را تداعی کنند.

۴- هم‌افزایی بین‌سازمانی برای توسعه پایدار: سازمان‌ها و نهادهای متولی خدمات شهری در منطقه ۲ تهران باید با هماهنگی و تعامل بین بخش‌های مختلف، ساز و کارهایی را برای جلب مشارکت سازمان‌ها و شهروندان ایجاد کنند. این همکاری‌ها می‌توانند با پشتیبانی از ارتباطات باز، انسجام اجتماعی را تقویت کرده و جامعه را در مسیر توسعه پایدار پیش ببرند.

۵- تحقیقات آینده: پیشنهاد می‌شود مطالعات آتی بر روندهای بلند مدت شاخص‌های حکمرانی، تأثیر فناوری بر شفافیت و مشارکت و مقایسه تطبیقی مناطق تهران تمرکز کنند. تحلیل ابعاد کیفی، مانند ادراک شهروندان از خدمات، نیز می‌تواند پویایی‌های پایداری را عمیق‌تر کند.

منابع و مآخذ

- ۱) آغاجری، صدیقه، و آقائی جوبنی، محسن (۱۴۰۳). هویت اجتماعی و اثرات آن در تهدید همبستگی اجتماعی محلات شهری (مطالعه موردی: بندر ماهشهر). فصل نامه اندیشه‌های نو در علوم جغرافیایی، ۴(۱)، ۳۰-۴۵.
- ۲) برادران خانیان، زینب، آذری، زهرا و اصغرپور، حسین (۱۴۰۳). بررسی شاخص‌های حکمرانی خوب شهری با تأکید بر هوشمندسازی مورد مطالعه: کلان‌شهر تبریز. مجله جغرافیا و توسعه، ۲۲(۷۵)، ۱۹۳-۲۱۹.
- ۳) پاپلی یزدی، محمد حسین، و رجبی سناجردی، حسین (۱۳۸۲). نظریه‌های شهر و پیرامون، انتشارات سمت، چاپ اول، تهران.
- ۴) پاکدل، عباس، خادم‌الحسینی، احمد، صابری، حمید، و مهکویی، حجت (۱۴۰۴). ارزیابی شاخص‌های توسعه منطقه ۹ شهر اصفهان از دیدگاه کارشناسان. فصل نامه اندیشه‌های نو در علوم جغرافیایی، ۳(۹)، ۴۵-۳۰.
- ۵) خمجانی، شبناز، سرور، رحیم، امیرعضدی، طوبی، و اربابی سبزواری، آزاده (۱۴۰۱). تحلیل تطبیقی حکمروایی خوب شهری - مطالعه موردی: مناطق ۲ و ۱۰ شهر تهران. فصل نامه جغرافیا (نشریه انجمن جغرافیایی ایران)، ۲۰(۷۲)، ۷۹-۹۴.
- ۶) خواجوی نیا، لاله (۱۴۰۲). جایگاه و نقش مدیریت خدمات شهری در محلات کلانشهرها (مطالعه موردی: منطقه ۲ شهری اهواز). فصل نامه اندیشه‌های نو در علوم جغرافیایی، ۱(۱)، ۶۹-۸۶.
- ۷) شاه آبادی، ابوالفضل، و جامه بزرگی، آمنه (۱۳۹۲). نظریه حکمرانی خوب از دیدگاه نهج البلاغه. فصل نامه پژوهشنامه نهج البلاغه، ۱(۲)، ۱۷-۱.
- ۸) صالحی، مطهره، سالارزهی، حبیب‌الله، و ایمانی، عبدالمجید (۱۴۰۱). بررسی اصول و دیدگاه‌های حکمرانی خوب شهری در راستای تحقق توسعه پایدار شهری. فصل نامه جغرافیا و روابط انسانی، ۵(۱)، ۲۳۷-۲۵۴.
- ۹) قاسمی، ابوالفضل، علویان، مرتضی، لطفی، صدیقه، و رحمانی، مریم (۱۴۰۰). تحلیل مضامین حکمرانی خوب شهری در برنامه‌های توسعه جمهوری اسلامی ایران. فصل نامه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی، ۱۰(۳)، ۱۱۷-۱۴۱.
- ۱۰) قاضی طباطبایی، محمود، نصرتی، روح‌اله، و کاظمی، علی (۱۳۹۱). ارزیابی الگوی نظری حکمرانی خوب در تبیین وضعیت توسعه انسانی. فصل نامه توسعه محلی (روستائی-شهری)، ۴(۱)، ۳۹-۵۲.
- ۱۱) قیروانی، قائم، منتظری، محمد، و زاهدی، شمس‌السادات (۱۴۰۳). ارائه مدل عوامل مؤثر بر حکمرانی هوشمند در کشور. فصلنامه ارزش‌آفرینی در مدیریت کسب و کار، ۴(۱)، ۲۷۹-۳۰۱.
- ۱۲) کریم، محمدحسین، و ارباب‌افضلی، محمد (۱۳۹۷). جایگاه حکمرانی خوب و تقسیمات کشوری در توسعه متوازن و پایدار. همایش ملی پیشرفت پایدار، رهیافت تاریخ، فرهنگ و تمدن دارالولایه سیستان، زاهدان.
- ۱۳) گلچینی، سحر، مرادی، اسکندر، و خضرنژاد، پخشان (۱۳۹۶). بررسی حکمروایی خوب شهری در چارچوب نظام مدیریت شهری: موردشناسی شهر سندرگ. فصلنامه آمایش محیط، ۱۴(۵۲)، ۴۵-۶۴.
- ۱۴) مرکز آمار ایران. (۱۴۰۰). سرشماری نفوس و مسکن ایران. مرکز آمار ایران، تهران.

- ۱۵) معروف‌نژاد، عباس (۱۴۰۴). نظرسنجی از جامعه معلولین در مناسب‌سازی فضای ورودی ادارات (مطالعه موردی: شهر رود زرد ماشین). فصل‌نامه اندیشه‌های نو در علوم جغرافیایی، ۳(۹)، ۳۰-۴۵.
- ۱۶) ملاشاهی، حسین، و مالکی مقدم، محمد اسماعیل (۱۴۰۴). شناسایی مشکلات محله با رویکرد برنامه‌ریزی محله‌محور (مطالعه موردی: محله ۴۹ منطقه ۲ شهرداری زاهدان). فصل‌نامه اندیشه‌های نو در علوم جغرافیایی، ۳(۷)، ۳۹-۶۴.
- ۱۷) مولایی، یوسف، و امین‌منصور، جواد (۱۳۹۸). راهبرد ملی توسعه پایدار: چالش‌ها و فرصت‌ها. فصلنامه سیاست، ۴۹(۳)، ۸۶۲-۸۳۷.
- ۱۸) مهرگان، منصوره (۱۴۰۳). شهر قدیمی، زندگی امروزی (مطالعه موردی شهر دزفول). فصل‌نامه اندیشه‌های نو در علوم جغرافیایی، ۴(۱)، ۶۰-۴۶.
- ۱۹) نادری، محمد مهدی (۱۳۹۰). حکمرانی خوب؛ معرفی و نقدی اجمالی. نشریه اسلام و پژوهش‌های مدیریتی، ۱۱(۱)، ۹۴-۶۹.
- ۲۰) هاشمی، سید علی، راه نجات، میترا، شریف‌زاده، فتاح، و سعدی، محمد رضا (۱۳۹۹). نسبت سنجی حکمروایی خوب و شهر هوشمند (مطالعه موردی: شهر تهران). فصلنامه راهبرد اجتماعی-فرهنگی، ۹(۳۴)، ۶۷-۹۰.
- 21) Boța-Avram, C., Groșanu, A., Răchișan, P. R., & Gavriltea, M. D. (2018). The bidirectional causality between country-level governance, economic growth and sustainable development: A cross-country data analysis. *Sustainability*, 10(2), 502.
- 22) Brundtland, G. H., Khalid, M., Agnelli, S., Al-Athel, S., & Chidzero, B. (1987). *Our common future*. United Nations. Relatório Brundtland.
- 23) De Guimarães, J. C. F., Severo, E. A., Júnior, L. A. F., Da Costa, W. P. L. B., & Salmoria, F. T. (2020). Governance and quality of life in smart cities: Towards sustainable development goals. *Journal of Cleaner Production*, 253, 119926.
- 24) Giuliadori, A., Berrone, P., & Ricart, J. E. (2023). Where smart meets sustainability: The role of Smart Governance in achieving the Sustainable Development Goals in cities. *BRQ Business Research Quarterly*, 26(1), 27-44.
- 25) Güney, T. (2017). Governance and sustainable development: How effective is governance?. *The Journal of International Trade & Economic Development*, 26(3), 316-335.
- 26) Kabumba, I. (2005). *Good governance and sustainable development in Africa: Meaning, Relationship, Problems and Strategies*, African Association for Public Administration and Management (AAPAM).
- 27) Omri, A., & Mabrouk, N. B. (2020). Good governance for sustainable development goals: Getting ahead of the pack or falling behind?. *Environmental Impact Assessment Review*, 83, 106388.
- 28) Ramzy, O., El Bedawy, R., Anwar, M., & Eldahan, O. H. (2019). Sustainable development & good governance. *European Journal of Sustainable Development*, 8(2), 125-125.
- 29) Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.
- 30) Satterthwaite, D. (2016). Missing the Millennium Development Goal targets for water and sanitation in urban areas. *Environment and Urbanization*, 28(1), 99-118.
- 31) Sheng, Y. K. (2009). *What is Good Governance?* United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.

- 32) Habitat, U. N. (2002). *The global campaign on urban governance: concept paper*. Nairobi, Kenya: United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat).
- 33) UN-Habitat. (2006). *Urban governance index: A tool for measuring urban governance*. United Nations Human Settlements Programme.
- 34) United Nations. (2018). *World urbanization prospects: The 2018 revision*. United Nations Department of Economic and Social Affairs.
- 35) World Bank. (1992). *Governance and development*. World Bank Publications.
- 36) World Bank. (2020). *World development report 2020: Trading for development in the age of global value chains*. World Bank.
- 37) World Health Organization. (2021). *Air quality and health in urban areas*. World Health Organization.